

VAHİD NOVRUZOV

Azərbaycan Respublikası Auditorlar Palatasının sədri

“Ölkəmizin yüksək iqtisadi inkişaf sürəti və dünya iqtisadiyyatına inteqrasiyası, digər sahələrdə olduğu kimi hesabatlıq sahəsində də Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Standartların tətbiqini zəruri etmişdir”

FİNANSİST: Bildiyiniz kimi, jurnalımız maliyyə məlumat xarakterli olması ilə bərabər, həm də tədris vəsaiti rolunu oynayır. Ona görə də rəhbərlik etdiyiniz Palatanın işi ilə bağlı, aktual problemlərin müzakirəsi və qərarların qəbul edilməsi prosedurası haqqında məlumat verməyiniz oxucularımız üçün çox maraqlı olardı?

V.N. Azərbaycan Respublikası Auditorlar Palatası Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən imzalanmış “Auditor xidməti haqqında” 1994-

cü il 16 sentyabr tarixli 882 nömrəli Azərbaycan Respublikası Qanununa əsasən, ölkə ərazisində auditor xidmətinin dövlət tənzimlənməsini təşkil etmək, bu sahədə olan və Azərbaycan Respublikasında auditor xidmətinin inkişafına və təkmilləşdirilməsinə yönəlmiş normativ aktların layihələrini, tədbirlər sistemini hazırlamaq, dövlətin, təsərrüfat subyektlərinin və auditorların (auditor təşkilatlarının) mənafelərini müdafiə etmək, öz fəaliyyətində bu qanundan, digər qanunvericilik və normativ hüquqi aktlardan irəli gələn tələblərə

auditorlar (auditorlar təşkilatları) tərəfindən riayət edilməsinə nəzarət etmək məqsədilə yaradılmışdır. Azərbaycan Respublikasının Auditorlar Palatası müstəqil maliyyə nəzarəti orqanıdır.

Auditorlar Palatasının əsas vəzifəsi mülkiyyət formasından asılı olmayaraq bütün təsərrüfat subyektlərində maliyyə və mühasibat uçotunun dəqiq və dürüst aparılmasını təmin etmək məqsədilə respublikada auditor xidmətinin işini təşkil etməkdən və mövcud qanunvericiliyə uyğun olaraq, onun inkişafı və fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi üçün tədbirlər həyata keçirməkdən ibarətdir.

Cari işlərin aparılması və əməli xidməti funksiyaların yerinə yetirilməsi üçün Palatada idarəetmə orqanı - Şura yaradılmışdır. Şuranın tərkibinə Palatanın sədri, sədr müavini, iki aparıcı şöbənin rəhbərləri, auditor təşkilatlarının seçdiyi bir, sərbəst auditorların seçdiyi bir və Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin bir nümayəndəsi daxildir.

Həmin Şurada Palatanın iş planında nəzərdə tutulan global məsələlər, normativ sənədlər, aktual problemlər, auditin keyfiyyətinə nəzarət üzrə aparılmış yoxlamaların nəticələri və digər məsələlər müzakirə edilərək müvafiq qərar qəbul edildikdən sonra tətbiq edilməsi üçün auditorların nəzərinə çatdırılır.

FINANSİST: Vahid müəllim, 1999-cu ildə Sizin rəhbərliyiniz altında "Azərbaycan Respublikasında audit sisteminin konsepsiyası" işlənib hazırlanmışdır. Azərbaycan Respublikasında audit sisteminin özəlliyini nədə görürsünüz?

V.N. Azərbaycan Respublikası iqtisadiyyatının bazar münasibətlərinə keçməsi, onun dünya iqtisadi sistemində inteqrasiyası, dövlət idarəetmə sisteminə islahatların aparılması və bütövlükdə cəmiyyətin demokratikləşməsi prosesi beynəlxalq standartlara cavab verən maliyyə nəzarətinin, o cümlədən audit sisteminin qurulmasını tələb edir. Bununla yanaşı, ölkədə həyata keçirilən özəlləşdirmə, sahibkarlıq mühitinin formalaşdırılması, maliyyə mənafeləri

obyektiv olaraq heç də həmişə üst-üstə düşməyən iqtisadi qrupları özündə birləşdirən təsərrüfat subyektlərinin yaranması və inkişafı, əksər nazirlik və idarələrdə sahə nəzarət - təftiş sistemlərinin ləğv edilməsi bütün dünyada mütərəqqi maliyyə nəzarəti forması kimi qəbul edilmiş audit sisteminin islahatını Azərbaycanda dövlət quruculuğu sahəsində görülən işlərin mühüm zümresi kimi şərtləndirir. Bu mənada heç də təsadüfi deyildir ki, müstəqil Azərbaycanda dövlət quruculuğunun mühüm istiqamətini təşkil edən dövlət xərclərinin idarə edilməsi sisteminin yenidən qurulması, maliyyə resurslarından istifadənin səmərəliliyinin artırılması, dövlət xərclərinin şəffaf tənzimlənməsi mexanizminin formalaşdırılması kimi problemlərlə birgə audit sisteminin islahatı "Azərbaycan Respublikasının dövlət idarəetmə sisteminə islahatlar aparılması üzrə Dövlət Komissiyasının yaradılması haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 1998-ci il 29 dekabr tarixli Fərmanında qarşıya qoyulmuşdur.

Həmin problemlərin həlli isə öz növbəsində dövlət resurslarının cəmiyyət üçün çox mühüm əhəmiyyət kəsb edən üstün istiqamətlərə ayrılması mexanizminin işlənib hazırlanmasını və tətbiqini; dövlət xərclərinin idarə edilməsinin və ona nəzarətin təkmilləşdirilməsini; beynəlxalq standartlara və meyarlara əsaslanan müxtəlif səviyyəli audit qurumlarının inkişafının və onlar arasında qarşılıqlı əlaqə və tənzimlənməni təmin etməyə imkan verən audit sisteminin formalaşmasını zəruri edir.

Bununla belə, Azərbaycan Respublikasının audit sisteminə bəzi məsələlər öz təxirəsalınmaz həllini gözləyir. Bunlara aşağıdakıları aid etmək olar:

- auditin hüquqi normativ bazasının təkmilləşdirilməsi;
- auditin təşkilinin forma və metodlarının beynəlxalq təcrübə əsasında islahatı;
- auditor kadrlarının hazırlanması və ixtisasartırma sisteminin yenidən qurulması;
- auditor xidmətinin keyfiyyətinin yüksəldilməsi və ona nəzarətin təkmilləşdirilməsi;
- audit sisteminə tənzimlənmənin, habelə onun

təsərrüfat subyektləri və səlahiyyətli dövlət orqanları ilə əlaqəsinin yenidən qurulması.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Azərbaycan Respublikasının dövlət idarəetmə sistemində islahatlar aparılması üzrə Dövlət Komissiyasının yaradılması haqqında" 1998-ci il 29 dekabr və "Dövlət nəzarəti sisteminin təkmilləşdirilməsi və sahibkarlığın inkişafı sahəsində süni maneələrin aradan qaldırılması haqqında" 1999-cu il 7 yanvar tarixli fərmanlarını rəhbər tutaraq, Azərbaycan Respublikasında audit sisteminin islahatına dair Auditorlar Palatası tərəfindən 1999-cu ildə «Azərbaycan Respublikasında audit sisteminin islahatı konsepsiyası»nın layihəsi hazırlanmış və Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin, müvafiq nazirliklərin təklifləri, habelə ölkə qanunvericiliyində baş vermiş yeniliklərin tələbləri nəzərə alınmaqla 2001-ci ildə yenidən işlənmiş bu konsepsiyanın əsas məqsədi yuxarıda göstərilən problemlərin həllinə nail olmaqla, müstəqil Azərbaycan Respublikasında sivil maliyyə nəzarəti sisteminin yaradılmasının elmi-praktik əsaslarını işləyib hazırlamaq olmuşdur.

2001-ci ildə Azərbaycan Respublikasında audit sisteminin islahatı üzrə ilk konsepsiya işlənib hazırlanmış və Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinə təqdim edilmişdir. Həmin konsepsiyada nəzərdə tutulan məsələlərin həlli Azərbaycan auditinin beynəlxalq meyarlara uyğun təşəkkülü və inkişafı üçün çox mühüm rol oynamışdır. Bunlara baxmayaraq, ölkəmizdə auditin inkişafı sahəsində hələ də bir sıra aktual problemlər öz konseptual həllini tapmamışdır.

Bu məqsədlə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2012-ci il 5 sentyabr tarixli 2421 nömrəli sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Korrupsiyaya qarşı mübarizəyə dair 2012-2015-ci illər üçün Milli Fəaliyyət Planı"nın 13.2-ci bəndinə əsasən "Beynəlxalq təcrübə nəzərə alınmaqla auditor xidmətinin inkişaf konsepsiyasının 2012-2020-ci illər" hazırlanması Auditorlar Palatasının qarşısında bir vəzifə olaraq qoyulmuşdur. Həmin konsepsiyanın razılaşdırılmış planına əsasən giriş, 5 fəsil və 16

bölmədən ibarət hazırlanması nəzərdə tutulmuş və iş başa çatdırılmışdır.

Auditin inkişaf konsepsiyasının əsas məqsədi Azərbaycanda auditor xidmətinin gələcək inkişaf istiqamətlərinin müəyyən olunması, auditor xidməti bazarının genişləndirilməsi, auditor peşəsinin cəmiyyətdə əhəmiyyətli rolunun tanınması, auditor xidməti istifadəçilərinin maraqlarının müdafiə olunması, audit sahəsində tənzimləyici fəaliyyətin yaxşılaşdırılması, auditin Beynəlxalq Standartlara uyğun səviyyəyə çatdırılması, habelə ölkənin iqtisadi həyatında onun rolunun və əhəmiyyətinin daha da gücləndirilməsi, iqtisadi-maliyyə münasibətlərində şəffaflığın təmin olunmasında auditdən daha geniş istifadə edilməsi və korrupsiyaya qarşı mübarizədə auditorların məsuliyyətinin artırılmasının təmin edilməsidir.

Layihənin hazırlanmasında Auditorlar Palatasının əməkdaşları və qabaqcıl auditorlar ilə birgə Azərbaycan İqtisadçılar İttifaqının nümayəndələri də iştirak etmişlər. Hazırlanmış konsepsiyanın layihəsinin ictimaiyyətin müzakirəsinə çıxarmaq məqsədilə Palatanın internet səhifəsində (www.audit.gov.az) yerləşdirilmişdir.

Konsepsiyanın layihəsi ictimai müzakirədən sonra 2013-cü ilin sonunadək aidıyyatı orqanlara təqdim ediləcəkdir.

Azərbaycan Respublikasında audit sisteminin özəlliyi onun cəmiyyətdə və bütün dünyada sivil müstəqil maliyyə nəzarəti orqanı kimi tanınması və fəaliyyət göstərməsidir. Ən başlıca cəhəti isə audit zamanı aşkar olunan nöqsan və çatışmazlıqların aradan qaldırılması məqsədilə təklif və tövsiyələrin verilməsidir. Audit həm də profilaktiki bir tədbir kimi də qiymətləndirilir. Audit dövlətin, cəmiyyətin və mülkiyyətçilərin mənafelərinin qorunmasını və iqtisadiyyatda şəffaflığın təmin edilməsində böyük əhəmiyyətə malikdir.

FINANSİST: Bildiyimiz kimi, "Audit: qanunvericilik və normativ sənədlər" toplusunun VII cildi çapdan çıxmışdır. Bu münasibət ilə Sizi APFM və jurnalımızın redaksiya heyəti adından təbrik edirik. Toplu

barədə ətraflı məlumat verməyinizi istərdik.

V.N. Azərbaycan Respublikası Auditorlar Palatasının fəaliyyətində mühüm yer tutan təbliğat və nəşr işləri ölkədə maliyyə şəffaflığının artırılmasında auditor xidmətinin yeri və rolu barədə dolğun təsəvvürlərin formalaşmasına, auditor kadrlarının hazırlanması və onların peşə-ixtisas səviyyəsinin yüksəldilməsinə, sahibkarlara kömək etmək məqsədi güdür.

Bu mənada, 1996-2013-cü illərdə Auditorlar Palatası üzvlərinin və əməkdaşlarının qüvvəsi ilə hazırlanaraq nəşr etdirilmiş müxtəlif adda ədəbiyyat - "Audit. İzahlı lüğət" və "Auditin əsasları" adlı kitablar, ali məktəblər üçün ilk "Audit" dərs vəsaiti və onun yeni nəşri, "Azərbaycanda audit: təşəkküldən inkişafa doğru (1996-2001-ci illər)" və "Azərbaycan audit" icmal-məlumat kitabları, "Daxili audit" tədris-praktika vəsaiti və "Daxili audit" dərs vəsaiti, "Azərbaycanın milli audit standartları", "Daxili audit standartları" və "Sahəvi auditlərin aparılmasına dair proqramlar" topluları, "Auditorların Peşə Etikası Məcəlləsi", habelə ingilis dilindən tərcümə olunaraq nəşr etdirilmiş 796 səhifəlik "Peşəkar Mühəsiblərin Etika Məcəlləsi. Beynəlxalq audit standartları" kitabı, çoxlu sayda tematik yaddaş-bukletlər, təqvimlər təkcə auditorlar və audit mütəxəssisləri tərəfindən deyil, həm də iqtisadiyyat profilli təhsil müəssisələrinin professor-müəllim heyətləri, tələbə, magistrant və aspirantları tərəfindən gərəkli mənbə kimi yüksək qiymətləndirilmişdir.

Bu günlərdə 7-ci cildi işıq üzü görmüş "Audit: qanunvericilik və normativ sənədlər" toplusu iqtisadi qanunvericiliyin, konkret olaraq audit qanunvericiliyinin təbliği baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Azərbaycan Respublikasında auditor xidmətinin təşkili və tənzimlənməsi üzrə qanunvericilik və normativ hüquqi aktlar toplusu olan bu nəşrin I cildi 1998-ci ildə, II cildi 2002-ci ildə, III cildi 2005-ci ildə, IV cildi 2007-ci ildə, V cildi 2009-cu ildə, VI cildi 2011-ci ildə nəşr edilmiş və həmin cildlərə, müvafiq olaraq, dövlət müstəqilliyimizin bərpasının ilk

ilindən 2011-ci il iyulun 1-dək olan dövrdə auditlə bağlı qəbul olunmuş, yaxud dəyişiklik və əlavələr edilmiş qanunvericilik aktları və normativ sənədlər toplanmışdır. Auditorlar Palatasının sədri olaraq mənim ümumi rəhbərliyim altında hazırlanmış və bu günlərdə işıq üzü görmüş toplunun VII cildinə isə 2011-ci il iyulun 1-dən 2013-cü il iyulun 1-dək olan dövrdə və ya daha əvvəllər qəbul edilmiş qanunvericilik və normativ hüquqi aktlar daxil edilmişdir.

Ənənəyə uyğun olaraq, yeni cildin "Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik və normativ hüquqi aktlar" adlı birinci bölməsi də əlavə və dəyişikliklər edilmiş "Auditor xidməti haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanunu ilə açıdır. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin "Ümum-milli Liderimiz Heydər Əliyevin bazar iqtisadiyyatına keçid istiqamətində həyata keçirdiyi siyasətin, cəmiyyətdə maliyyə şəffaflığının təmin olunmasında və bazar infrastrukturuları sistemində auditə verdiyi qiymətin parlaq təzahürü" kimi dəyərləndirdiyi, ölkədə milli auditin təşəkkülü və inkişafı üçün son dərəcə mühüm hüquqi baza olan "Auditor xidməti haqqında" Qanunun qəbul edilməsindən ötn 19 il ərzində Azərbaycan Respublikasında iqtisadi münasibətlər sahəsində misilsiz inkişaf və dəyişikliklər baş vermiş, o cümlədən iqtisadi qanunvericilikdə də ciddi təkmilləşdirmələr aparılmışdır.

Toplunun bu bölməsində verilmiş digər çox mühüm qanunvericilik aktı "Auditor xidməti haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa və Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsinə dəyişiklik və əlavələr edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Qanunu (2011-ci il 11 fevral tarixli), "Siyasi partiyalar haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Qanunundan çıxarış (2012-ci il 20 aprel tarixli), "Mühasibat uçotu haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Qanunundan çıxarış (2012-ci il 1 may tarixli), "Büdcə siste-

mi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikasının Qanunundan çıxarış (2012-ci il 29 may tarixli), "Azərbaycan 2020: Gələcəyə baxış" İnkişaf Konsepsiyası barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanından çıxarış (2012-ci il 29 dekabr tarixli), "Azərbaycan Respublikası Auditorlar Palatasının işçilərinin və üzvlərinin "Tərəqqi" medalı ilə təltif edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı (2011-ci il 15 sentyabr tarixli), "Açıq hökumətin təşviqinə dair 2012-2015-ci illər üçün Milli Fəaliyyət Planı" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı (2012-ci il 5 sentyabr tarixli), "Korrupsiyaya qarşı mübarizəyə dair 2012-2015-ci illər üçün Milli Fəaliyyət Planı" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı (2012-ci il 5 sentyabr tarixli), "Mərkəzi icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən konkret sahələr üzrə elektron xidmətlər göstərilməsi qaydaları" Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı (2011-ci il 24 noyabr tarixli), "Kommersiya təşkilatlarının illik maliyyə hesabatlarının və birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatlarının təqdim edilməsi, hesabat dövrləri və dərc edilməsi qaydaları"nın təsdiq edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarına dəyişikliklər edilməsi haqqında (2012-ci il 6 sentyabr tarixli), "Siyasi partiyaların maliyyə hesabatlarının forması, məzmunu və təqdim edilmə qaydası"nın təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı (2012-ci il 16 noyabr tarixli) və digər qanunlardan, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərmanlarından, habelə dövlət başçısının fərman və sərəncamları ilə, Nazirlər Kabinetinin qərarları ilə təsdiq edilmiş müxtəlif icra hakimiyyəti orqanlarının əsasnamə və nizamnamələrindən, dövlət proqramlarından auditə dair çıxarışlar toplanmışdır.

Toplunun "Normativ sənədlər, metodik göstərişlər və tövsiyələr" adlı ikinci bölməsində Azərbaycan Respublikasının Maliyyə, İqtisadi İnkişaf, Ədliyyə, Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirlikləri, Mərkəzi Bankı və Mərkəzi Bank yanında Maliyyə

Monitorinq Xidməti, Qiymətli Kağızlar üzrə Dövlət Komitəsi, Standartlaşdırma, Metrologiya və Patent üzrə Dövlət Komitəsi, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyi tərəfindən işlənilib hazırlanmış və müvafiq qaydada təsdiq edilmiş, audit və auditor xidməti ilə birbaşa bağlı olan müxtəlif sənədlər və ya onlardan çıxarışlar, habelə Auditorlar Palatasının müvafiq sənədləri əksini tapmışdır.

Auditorlar, təsərrüfat subyektlərinin rəhbərləri və mühasibləri, iqtisadiyyat yönümlü ixtisaslar üzrə təhsil alan tələbə və magistrantlar, habelə müvafiq sahənin tədqiqatçıları üçün nəzərdə tutulmuş "Audit: qanunvericilik və normativ sənədlər" toplusunun növbəti cildini həm də Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2011-ci il 28 iyun tarixli fərmanı ilə təsdiq edilmiş "2008-2015-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında yoxsulluğun azaldılması və davamlı inkişaf Dövlət Proqramı"nın həyata keçirilməsi üzrə Tədbirlər Planında (2011-2015-ci illər) icraçı təşkilatlarından biri olan Auditorlar Palatası üçün nəzərdə tutulmuş 3.1.2.5-ci bəndin - "Beynəlxalq və Milli Mühasibat Uçotu Standartlarına keçidlə əlaqədar mühasibat uçotu və audit fənləri üzrə tədrisin yenidən təşkili ilə bağlı tədris materiallarının hazırlanması" bəndinin yerinə yetirilməsinə operativ töhfə hesab etmək olar.

FINANSİST: Azərbaycanda auditor xidmətinə olan tələbatı və bu xidmətin yaxın perspektiv inkişafını necə qiymətləndirirsiniz?

V.N. Azərbaycan Respublikasının müstəqil, demokratik inkişaf yoluna qədəm qoymasından sonra ölkədə həyata keçirilən radikal iqtisadi islahatlar və idarəetmə sisteminin təkmilləşdirilməsi, hesabatlılığın müasirləşdirilməsi, xəzinədarlıq sisteminin yaradılması, nazirlik, komitə və başqa mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarında mövcud olan nəzarət-təftiş qurumlarının ləğv olunması, dövlət orqanlarına onların öz səlahiyyətlərinə aid olmayan yoxlamalar aparılmasının qadağan edilməsi və bu

istiqamətdə ardıcıl şəkildə həyata keçirilən digər məqsədyönlü tədbirlər ölkədə beynəlxalq standartlara cavab verən hesabatlıq və audit sisteminin qurulmasını zərurətə çevirmişdir.

Maliyyə-mühasibat, audit və maliyyə nəzarəti sistemlərinin təkmilləşdirilməsi istiqamətində son illər ölkədə həyata keçirilən məqsədyönlü işlər, o cümlədən "Mühasibat uçotu haqqında" Azərbaycan Respublikasının yeni qanunu, "Beynəlxalq mühasibat uçotu standartlarına keçmək məqsədilə milli mühasibat uçotu standartlarının 2003-2007-ci illərdə hazırlanması və tətbiqi üzrə Proqramı", "Korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə Dövlət Proqramı (2004-2006-cı illər)", "Şəffaflığın artırılması və korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə Milli Strategiya (2007-2011-ci illər)", "Açıq Hökumətin təşviqinə dair 2012-2015-ci illər üçün Milli Fəaliyyət Planı", "Korrupsiyaya qarşı mübarizəyə dair 2012-2015-ci illər üçün Milli Fəaliyyət Planı", "Auditor xidməti haqqında", "Hesablama Palatası haqqında", "Daxili audit haqqında" qanunların qəbul edilməsi və digər normativ aktlar maliyyə nəzarəti sahəsində mövcud normativ-hüquqi bazanın daha da təkmilləşdirilməsinə və nəzarət sisteminin beynəlxalq təcrübəyə uyğunlaşdırılmasına zəmin yaratmışdır.

Müstəqilliyimizin ilk illərində Azərbaycanda keçmiş sovet uçot və hesabatlılıq prinsipləri əsasında yaradılmış sistem tətbiq olunmuşdur. Ölkəmizin yüksək iqtisadi inkişaf sürəti və dünya iqtisadiyyatına inteqrasiyası, digər sahələrdə olduğu kimi hesabatlılıq sahəsində də Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Standartlarının tətbiqini zəruri etmiş, 2004-cü ildə yeni «Mühasibat uçotu haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun qəbulu isə həmin standartlara keçidin hüquqi əsasını qoymuşdur.

Hazırda Azərbaycanda ictimai əhəmiyyətli qurumlar Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Standartlarını, kommertiya təşkilatları beynəlxalq standartlar əsasında hazırlanmış Milli Mühasibat Uçotu Standartlarını (və ya öz arzuları ilə Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Standartlarını), kiçik subyektlər isə sadələşdirilmiş qaydalar tətbiq edirlər.

Audit və hesabatlığın gücləndirilməsi bu sahədə ölkədə mövcud problemlərin həllini qarşıya qoymuşdur.

Bu baxımdan ilk olaraq müvafiq dövlət proqramlarında layihəsinin hazırlanması nəzərdə tutulan "Maliyyə nəzarəti haqqında" qanunu qeyd etmək istərdim.

Artıq hazırlanmasına başlanılmış bu qanunda hesabatlığın təkmilləşdirilməsi, maliyyə nəzarətinin nəticəlilyinin, şəffaflığının və aşkarlığının təmin edilməsi, maliyyə nəzarəti orqanları ilə digər dövlət idarəetmə orqanlarının əlaqələrinin təkmilləşdirilməsi, maliyyə nəzarəti sahəsində maraqların toqquşmasının qarşısının alınması, habelə nəzarət qurumlarının fəaliyyətinin iqtisadi mexanizmlərinin müəyyən edilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

"Korrupsiyaya qarşı mübarizəyə dair 2012-2015-ci illər üçün Milli Fəaliyyət Planı"nda auditə dair aşağıdakı vacib məsələlərin həlli Auditorlar Palatasına tapşırılmışdır.

- Müstəqil audit sahəsində Beynəlxalq Standartların tətbiqi ilə əlaqədar tədbirlərin davam etdirilməsi;
- Beynəlxalq təcrübə nəzərə alınmaqla Auditor xidmətinin inkişaf konsepsiyasının (2012-2020-ci illər) layihəsinin hazırlanması;
- Məcburi audiddən yayınmaya görə inzibati məsuliyyətin tətbiqi ilə bağlı mexanizmlərin müəyyən edilməsi üçün tədbirlər görülməsi (Vergilər Nazirliyi ilə birgə);
- Daxili audit haqqında qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi üzrə təkliflərin hazırlanması (Nazirlər Kabineti, Maliyyə Nazirliyi və Hesablama Palatası ilə birgə).

Auditin İnkişaf Konsepsiyası layihəsi üzərində iş başa çatdırılmaqdadır.

Konsepsiya layihəsində audit sahəsində qanunvericilik bazasında mövcud problemlər aşkar edilmişdir:

- Beynəlxalq audit standartlarının və Peşəkar Mühasiblərin Etika Məcəlləsinin tətbiqinin qanunvericilikdə təsbit olunmaması;
- Auditor təşkilatlarının tərkibində lisenziyalı auditorun fəaliyyət göstərməsinin təsbit edilməməsi;

- Auditor xidməti göstərilməsi prosesində məcburi audit subyektlərinin rəhbərlərinin və vəzifəli şəxslərin hüquq, vəzifə və məsuliyyətinin qanunvericilikdə təsbit olunmaması;
- Auditorlarının korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində öhdəlik və məsuliyyətinin qanunvericilikdə müəyyən edilməməsi;
- Auditorlar Palatasının öz fəaliyyəti barədə ictimaiyyət qarşısında hesabatlılığının qanunvericilikdə təsbit olunmaması;
- Məcburi auditin obyektləri tərəfindən maliyyə hesabatlarının auditor rəyi ilə birlikdə dərc etdirilməsi ilə əlaqədar məsuliyyətin qanunvericilikdə əks olunmaması;
- Auditorlarla tənzimləyici və digər nəzarət edən orqanlarla münasibətlərin qanunvericilikdə təsbit olunmaması;
- Auditorlarla audit komitələri arasında əlaqələrə dair müddələrin olmaması;
- Müstəqil auditorun hesabatının təsərrüfat subyektinin maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsi kimi tanınmaması.

Eyni zamanda auditor xidmətinə dair hüquqi-normativ baza təkmilləşdirilməsi istiqamətləri də layihədə əks olunmuşdur.

Konsepsiyada müasir şəraitə uyğun auditin vəzifələri müəyyənləşdirilmiş və onun bir sıra parametrlərinin proqnozu verilmişdir.

Auditorlar Palatasının vəzifələri Konsepsiya layihəsində auditor xidmətinin tənzimlənməsinə və xidmətin keyfiyyətinin yüksəldilməsinə xüsusi önəm verilmişdir. Bu baxımdan nəzərdə tutulan tədbirlər kompleksində Auditorlar Palatasının rol, səlahiyyət və vəzifələri beynəlxalq təcrübə əsasında yenidən işlənib hazırlanmışdır.

Korrupsiyaya qarşı mübarizəyə dair Milli Fəaliyyət Planında isə müstəqil audit sahəsində beynəlxalq standartların tətbiqi ilə əlaqədar tədbirlərin davam etdirilməsi auditor xidmətlərinin təkmilləşdirilməsinin vacib istiqaməti kimi Auditorlar Palatasına tapşırılmışdır.

Məlumat vermək istərdim ki, ölkəmizdə BAS-ın tətbiqinə 2010-cu ildən başlanılmış və hazırda da

Beynəlxalq Mühəsiblər Federasiyası (IFAC) və Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi ilə birgə bu işlər davam etdirilir.

"Açıq Hökumətin təşviqinə dair 2012-2015-ci illər üçün Milli Fəaliyyət Planı"nda çox vacib bir problem - dövlət müəssisələrinin Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına və ya Milli Mühəsibat Uçotu Standartlarına uyğun olaraq tərtib edilmiş maliyyə hesabatlarının auditor rəyi ilə birlikdə dərc edilməsinə nəzarət mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsi problemi qarşıya qoyulmuşdur. Öz aktuallığı və yeniliyi ilə fərqlənən həlli vacib problem kimi "Korrupsiyaya qarşı mübarizəyə dair Milli Fəaliyyət Planı"nda əks olunmuş etik davranış məsələləri üzrə illik hesabatların hazırlanması və ictimaiyyətə açıqlanması, etik davranış qaydalarının pozulması ilə bağlı daxil olmuş şikayətlərin effektiv araşdırılması mexanizmlərinin müəyyən edilməsi kimi tədbirlərin həyata keçirilməsinə tələb edir.

Tam yəqinliklə demək olar ki, yuxarıda göstərilən mexanizmlərin işlənib hazırlanması və tətbiqi hesabatlılığın, bütövlükdə maliyyə nəzarətinin və o cümlədən auditin fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir və bu sahədə Dünya Bankı və digər beynəlxalq qurumların ölkəmizə göstərdikləri diqqət və dəstəyi biz yüksək dəyərləndiririk.

FINANSİST: Noyabr ayında Azərbaycan Respublikası Auditorlar Palatasının nümayəndə heyəti Rumıniya Maliyyə Auditorları Palatasının təşkilatçılığı ilə təşkil edilmiş "Regional peşəkar iclas"da iştirak etmişdir. Tədbirlə bağlı fikirlərinizi oxucularımızla bölüşməyi Sizdən xahiş edirik.

V.N. 2013-cü ilin 06-08 noyabr tarixlərində Buxarest şəhərində Rumıniya Maliyyə Auditorları Palatasının təşkilatçılığı ilə Beynəlxalq Audit Standartları tətbiq olunmaqla cari audit islahatlarına dair "Regional peşəkar iclas" keçirilmişdir. İclasda "Azərbaycanda audit və hesabatlılıq" mövzusunda geniş məruzə ilə çıxış etmiş, ölkəmizdə auditin inkişafı və şəffaflığın yüksəldilməsi istiqamətində pre-

zident İlham Əliyev tərəfindən imzalanmış Dövlət Proqramları, qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi və beynəlxalq standartların tətbiqi sahəsində həyata keçirilən tədbirlər barədə məlumat, habelə “Korrupsiyaya qarşı mübarizəyə dair 2012-2015-ci illər üçün Milli Fəaliyyət Planı”nın 13.2-ci bəndinə uyğun olaraq, layihəsi üzərində iş başa çatdırılan “Beynəlxalq təcrübə nəzərə alınmaqla auditor xidmətinin inkişaf Konsepsiyasının (2012-2020-ci illər)” əsas müddəaları tədbir iştirakçılarının müzakirəsinə təqdim olunmuş və böyük maraqla qarşılanmışdır. Məruzə Rumıniya Maliyyə Auditorları Palatasının “Audit Practices” jurnalında dərc olunması üçün təşkilatçılar tərəfindən qəbul edilmişdir. Səfər müddətində bir sıra ölkələrin təmsilçiləri ilə işgüzar görüşlər keçirilərək Azərbaycan Respublikasında iqtisadi islahatların aparılması, maliyyə hesabatlılığının və auditin inkişafı, eləcə də mühasibat uçotu və audit sahəsində əldə edilən uğurlar və həyata keçirilən tədbirlər barədə onlara geniş məlumat verilmiş, müvafiq materiallar ölkəmizdə tətbiq edilmək məqsədilə respublikamıza gətirilmişdir. Səfər zamanı əldə edilən materiallar şəffaflığın artırılması və korrupsiyaya qarşı mübarizə sahəsində mütərəqqi dünya təcrübəsini öyrənmək və milli iqtisadiyyatın xüsusiyyətlərini nəzərə almaqla ölkəmizdə auditin təkmilləşdirilməsi istiqamətində möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev cənabları tərəfindən qarşıya qoyulmuş vəzifələrin icrasında önəmli rol oynayacaqdır.

FINANSİST: APFM İCFM (Sertifikatlanmış Maliyyə Menecerləri Assosiasiyasının) Azərbaycanda nümayəndəsidir və eyni zamanda bir sıra digər maliyyə assosiasiyaları (İAB, Link və s.) ilə mühasibat, audit və menecmentin tədrisi üzrə əməkdaşlıq edir. Bu əməkdaşlığı necə qiymətləndirirsiniz və onu (bilik mübadiləsini) hansı maliyyə-iqtisad sahələri üzrə genişləndirmək olar?

V.N. Təşkilatınızın Beynəlxalq qurumlarla əməkdaşlığı təqdirəlayiqdir. Qeyd etməliyəm ki, Auditorlar Palatası özü də nüfuzlu beynəlxalq

peşəkar qurumların üzvüdür və xarici ölkələrin 30-dək audit və mühasibat qurumları ilə əməkdaşlıq edir. Bu əməkdaşlıq, ilk növbədə, dəyərli qabaqcıl təcrübənin əldə edilməsi və onun tətbiqinə geniş imkanlar yaradır. Məsələn 2007-ci ildə Azərbaycanda auditin keyfiyyətinə müasir nəzarət sistemi yaradılarkən tərəfimizdən bu sahədə İFAC-ın tələbləri ilə bərabər, artıq Avropa İttifaqının 8-ci Direktivinə uyğun keyfiyyətə nəzarət sistemi yaratmış Latviya təcrübəsi öyrənilmişdir. Eyni misal auditorların ixtisaslaşdırma sistemi barəsində demək olar. Auditor xidməti haqqında AR Qanununa əlavə və dəyişikliklər hazırlananda isə 30-dək ölkənin bu sahədə təcrübəsi öyrənilmiş və tərəfimizdən tətbiq edilmişdir. Belə imkanı bizə məhz xarici ölkələrlə əməkdaşlıq vermişdir.

Təşkilatınızın xarici ölkələrlə əməkdaşlığına gəldikdə isə tövsiyə edərdim ki, belə əməkdaşlıq təkcə mühasibat, audit və menecmentin tədrisi sahəsində deyil, həm də beynəlxalq standartların tətbiqi, sertifikatlaşdırma, normativ sənədlərin üzərində birgə iş, habelə metodik vəsaitlərin yaradılması sahələrini də əhatə etsin.

FINANSİST: Sonda jurnalımız barədə soruşmaq istərdik. Jurnalın müsbət və mənfi tərəfləri barədə fikirlərinizi öyrənmək istərdik? Jurnalda hansı rubrikanın olmasını tövsiyə edərdiniz?

V.N. Mühasibat, audit və menecment üzrə maarifləndirmə işində jurnalınızın müsbət təsirini xüsusi vurğulamaq istərdim. Bu sahədə tövsiyəmizə gəldikdə isə ilk növbədə elmi gəncliyimizə daha geniş yer ayrılmasını, hər bir nömrədə bir xarici ölkənin mühasibat, audit, vergi sistemlərinə dair “Xarici təcrübə” rubrikasında silsilə məqalələrin verilməsini, xüsusi ilə Beynəlxalq Mühasiblər Federasiyasının aylıq yeniliklərinin oxuculara çatdırılmasını və nəhayət, ölkəmizdə mühasibat-audit sahəsində yetərinə təcrübə toplamış mütəxəssislərlə müsahibələri önə çəkməyi məsləhət görərdim.

Ramil Bağrov